

Asia: VN/13239/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi perintö- ja lahjaverolain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finnwatch kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriölle perintö- ja lahjaveroon esitetyistä muutoksista.

Tiivistetysti katsomme, että ehdotetuista perintöveromuutoksista aiheutuva veronmenetys tulisi kompensoida korottamalla suurimpien perintöjen verotusta ja lahjaveron alarajakorotus jättää tekemättä. Sukupolvenvaihdoshuojennuksen kohdalla oikeudenmukaisuusongelmat ovat niin mittavia, että koko huojennuksesta olisi perusteltua luopua. Vaihtoehtoisesti sen valuvikoja tulisi korjata muuttamalla omaisuuden arvostusperiaatteita ja rajaamalla huojennuksen piiriin tulevaa omaisuutta.

1. Perintöveromuutoksista aiheutuvat veromenetykset tulisi kompensoida korottamalla suurimpien perintöjen verotusta

Hallituksen esitysluonnoksessa esitetään useita muutoksia perintö- ja lahjaverotukseen. Keskeisimpiä muutosehdotuksia ovat perintö- ja lahjaveron alarajojen korotukset, verovapaan kotieritelmien alarajan nostaminen sekä maksamattomalle perintöverolle laskettavan viivästyskoron laskeminen nykyisestä. Lisäksi esitysluonnoksessa esitetään tiettyjä helpotuksia alaikäisen perillisen sukupolvenvaihdoshuojennukseen. Sukupolvenvaihdoshuojennusta käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Yhdessä muutosten on arvioitu laskevan valtion vuotuisia verotuloja 86 miljoonalla. Valtaosa verovaikutuksesta (67 milj. euroa) aiheutuu esitysluonnoksen mukaan perintö- ja lahjaveron

alarajojen nostosta, ja loput (noin 20 milj. euroa) viivästyskoron laskemisesta. Muilla toimilla ei odoteta olevan olennaisia verovaikutuksia.

Jos ostovoimaa halutaan kohentaa perintöveromuutosten avulla, voidaan perintöveron alarajan nostoa ja viivästyskoron pienentämistä pitää sikäli perustelluimpina keinoina, että ne helpottavat pieniä ja epälikvidejä perintöjä saavien tilannetta. Pieniä perintöjä saavien kohdalla veronkevennyksestä saatu säästö myös ohjautunee muita useammin kulutukseen. Samalla perintöverotusta tulisi kuitenkin kiristää toisesta päästä esimerkiksi lisäämällä perintöverotaulukkoon uusi kuudes veroluokka. Näin perintöveron muutokset olisi mahdollista toteuttaa kustannusneutraalisti tai verotuloja kasvattavalla tavalla. Ilman tällaisia veromenetyksiä kompensoivia toimia esitetynlaisille (myös suurimpien perintöjen verotusta keventäville) muutoksille on vaikea nähdä perusteita tilanteessa, jossa hallitus tavoittelee valtiontalouden sopeuttamista. On myös huomionarvoista, että omaisuusverojen osuus verokertymästä jää Suomessa jo muutenkin verrokkimaita alhaisemmaksi (1), ja osuutta tulisi laskemisen sijaan pyrkiä kasvattamaan. Omaisuusverojen osuuden kasvattamisen puolesta puhuu sekin seikka, että varallisuuserot kasvavat Suomessa jatkuvasti (2) eikä tätä kehitystä ole mahdollista kääntää tuloverotuksella.

Lahjaveron kevennyksille Finnwatch näkee vielä vähemmän perusteita. Lahjaveron alarajan korottaminen kasvattaisi verosuunnittelukannusteita, kun varakkaiden olisi mahdollista siirtää elinaikanaan entistä suurempia määriä varallisuutta jälkipolville verovapaiden lahjojen muodossa. Kyse olisi suhteellisesti hyvin suuresta korotuksesta, sillä lahjaveron alarajaan esitetään 50 prosentin korotusta. Finnwatch esittää, että korotus jätetään toteuttamatta.

2. Sukupolvenvaihdoshuojennukseen ehdotetaan pienehköä muutosta, joka ei puutu huojenuksen olennaisimpiin ongelmiin

Sukupolvenvaihdoshuojennukseen (jäljempänä spv-huojennus) hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan vain pienehköä alaikäisiä perinnönsaajia koskevaa muutosta. Ehdotuksen mukaan spv-huojennuksen toiminnan jatkumista koskevan kriteerin voitaisiin jatkossa katsoa täyttyvän myös silloin, kun alaikäinen perillinen ei itse alaikäisyytensä vuoksi voi toimia osakeyhtiön hallituksen jäsenenä tai toimitusjohtajana, mutta tämän edunvalvoja ottaa tehtävät hoitaakseen. Muutosta perustellaan sillä, että verotuksesta voi nykyisellään muodostua näissä tilanteissa kohtuuton. Muutos koskisi vain perintöverotusta (ei lahjaverotusta). Tämä rajausta on muutoksen toteutuessa välttämätön, koska laajennuksen ulottaminen myös lahjaverotukseen avaisi merkittäviä veronvälttämismahdollisuuksia.

Finnwatch suhtautuu muutosehdotukseen varauksella, sillä vaikka sen voisi nähdä lisäävän yhdenvertaisuutta esimerkiksi tilanteessa, jossa yksi perillinen on täysi-ikäinen ja toinen 17-vuotias, liittyy muutosehdotukseen myös isoja periaatteellisia ongelmia. Jatkossa alaikäinen perijä voisi saada spv-huojennuksen, vaikka hänellä ei olisi aikomustakaan jatkaa yritystoimintaa täysi-ikäistyttyään. Tällaisiin tilanteisiin spv-huojennusta ei ole tarkoitettu. Lukumääräisesti tilanteita kuitenkin tuskin

olisi kovin paljoo. Spv-huojennuksen suurimmat ongelmat ovatkin muualla: antelias huojennus kaventaa perintö- ja lahjaveropohjaa merkittävästi ja asettaa eri verovelvolliset keskenään hyvin eriarvoiseen asemaan.

3. Sukupolvenvaihdoshuojennuksesta tulisi luopua (tai vaihtoehtoisesti sitä tulisi korjata)

Vuonna 2024 spv-huojennus leikkasi valtion verotuloja 220 miljoonalla eurolla, ja tulevaisuudessa sen määrän voi odottaa suurten ikäluokkien myötä kasvavan entisestään. Kyse on siis varsin mittavasta verotuesta, joka kohdistuu isoilta osin yhteiskuntamme hyväosaisimpiin.

Huojennuksen laskentaperiaatteet suosivat nopeasti kasvaneita yrityksiä (3) ja verotuesta hyötyvät eniten suuria yritysvarallisuuksia perinnöksi tai lahjaksi saavat. Huojennus myös mahdollistaa tietyissä tilanteissa merkittävän liiketoimintaan liittymättömän sijoitusvarallisuuden eteenpäin siirtämisen hyvin kevyellä verotuksella (4). Oikeuskäytännössä varsin suuriakin liiketoimintaan liittymättömiä sijoitusvarallisuuksia on katsottu huojennuksen piiriin kuuluvaksi, jos ne on hankittu yritystoiminnasta syntyneillä varoilla. Tämä johtaa tilanteisiin, joissa kahdessa hyvin saman tyyppisessä tilanteessa verorasituksesta voi muodostua hyvin erisuuruinen. Samalla erittäin suurten perintöjen ja lahjojen verotus voi huojennuksen vuoksi jäädä huomattavasti pienempiä lahjoja ja perintöjä matalammaksi. Muun muassa näistä syistä sukupolvenvaihdoshuojennuksen on monissa yhteyksissä arvioitu olevan paitsi eriarvoisuutta lisäävä, myös mahdollisesti perustuslain yhdenvertaisuusperiaatteen ja syrjimättömyyskiellon vastainen. Huojennuksen vaikutukset talouteen ovat niin ikään epäselviä, ja esimerkiksi OECD on varoittanut siitä, että liiketoiminnan siirtämiseen kohdistuvat huojennukset ovat vaikutuksiltaan regressiivisiä ja kannustavat verovelvollisia järjestelemään omaisuuttaan yritystoiminnan piiriin perintöverolta välttymiseksi (5).

Finnwatch katsoo, että sukupolvenvaihdoshuojennuksesta olisi edellä listatuista syistä johtuen perusteltua luopua kokonaan. Jos tätä ei kuitenkaan haluta tehdä, tulisi huojennukseen liittyviä arvostussääntöjä muuttaa siten, että huojennusta laskettaessa omaisuuden arvoksi siirryttäisiin katsomaan nykyisen vertailuarvon sijaan sen käypä arvo. Tällöin huojennus kohtelisi eri velvollisia huomattavasti nykyistä tasavertaisemmin. Huojennusta koskevaa pykälää tulisi lisäksi muuttaa siten, että huojennuksen piiriin voisi tulla vain aidosti liiketoiminnan käytössä oleva varallisuus. Sijoitusvarallisuus tulisi rajata huojennuksen ulkopuolelle myös siinä tapauksessa, että se on hankittu yhtiön toiminnasta kertyneillä voittovaroilla.

Alaviitteet:

(1) Ks. esim. European Commission. (2025). Annual report on taxation 2025 – Review of taxation policies in the EU Member States, s. 47. Saatavilla osoitteessa:

<https://data.europa.eu/doi/10.2778/6367826>

(2) Ks. esim. Tilastokeskus. (12.3.2025). Varakkaimman kymmenyksen osuus nettovarallisuudesta yli 50 % vuonna 2023. <https://stat.fi/julkaisu/cm7z43lxi2mg907w2g2ks1399>

(3) Veron perusteena nykyisellään käytettävä vertailuarvo suosii nopeasti kasvaneita yrityksiä. Niiden

kohdalla vertailuarvo voi jäädä murto-osaan yhtiön nettovarallisuudesta ns. jarrusäännön vuoksi.

(4) Ks. esim. Finnwatch. (2024). Veropohjan aukot. Tutkimusraportti, s. 94–96.

https://finnwatch.org/images/reports_pdf/Veropohjan_aukot.pdf

(5) OECD. (2021). Inheritance Taxation in OECD Countries. OECD Tax Policy Studies, No. 28, s. 107.

<https://doi.org/10.1787/e2879a7d-en>

Hietanen Saara
Finnwatch ry